

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikohus
info@riigikohus.ee
Lossi 17
50093, Tartu

Meie 20.02.2026

nr 8-4/1356-1

Abipolitseiniku seaduse eelnõu (kohtukordnikud)

Austatud kohtud

Siseministeerium esitas täiendavaks kooskõlastamiseks abipolitseiniku seaduse eelnõu.

Eelnõude infosüsteemis eelnõu toimik number: [25-1033/07](#)

Eelnõu toob muudatusi seoses kohtukordnikega.

Eelnõuga **muudetakse kohtute seaduse §-i 126 ning lisatakse §§-d 126¹ ja 126²**. Muudatused on tingitud praktilisest vajadusest. Nimelt kehtiv sõnastus ei hõlma kõiki korrakaitse seaduse riikliku järelevalve erimeetmeid, mida kohtukordnikud oma igapäevatoos praktikas rakendavad kohtuhoonete turvalisuse tagamisel, eelkõige isiku ja vallasasja läbivaatuse osas. Samuti ei ole seaduses selgelt määratletud, milliseid erivahendeid ja relvi kohtukordnik võib kasutada, ega ei ole piisavalt täpselt reguleeritud hoiulevõetud esemete edasist käekäiku. Muudatuse eesmärk on täpsustada kohtukordnikule esitatavaid nõudeid, määratleda seaduse tasandil ammendavalt kohtukordnike erivahendid ja relvad ning luua selge volitusnorm nende väljastamise, kandmise ja väljaõppe korra kehtestamiseks.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 146 kohaselt mõistab õigust ainult kohus ning kohus on oma tegevuses sõltumatu. Kohtute töö on õigusriigi tuumikfunktsioon, mille järjepidev toimimine peab olema tagatud nii tsiviil- kui ka sõjalistes kriisides. Kohtusüsteemi toimimine katkestamine või mõjutamine turvariskide kaudu seab otseselt ohtu riigi põhiseadusliku korra.

Õigusemõistmise sõltumatus ja järjepidevus eeldavad, et kohtud saavad tegutseda turvalises keskkonnas, kus kohtunikud, kohtuteenistujad, menetlusosalised ja külastajad on kaitstud vahetute ohtude ja korrarikkumiste eest. Kohtukordnikud täidavad kohtutes kesket rolli selle turvalise keskkonna tagamisel ning on sageli esimesed, kes puutuvad kokku vahetu ohu olukordadega.

Eelnõuga kõrvaldatakse senises regulatsioonis esinenud ebaselgused ning tagatakse kohtute turvalisus ja õigusemõistmise järjepidevus. Ilma turvalise töökeskkonnata ei ole võimalik tagada kohtumenetluste läbiviimist ega täita ühiskonna ootust õigusemõistmise sõltumatuse ja järjepidevuse osas.

Viimastel aastatel maailmas toimunud sündmused, sealhulgas sõjalised erioperatsioonid, inflatsioon, hinnatõus ja inimeste toimetuleku halvenemine, koos ühiskondlike vastuolude teravnemisega on loonud soodsa pinnase vägivaldse äärmusluse ja äkkrünnakute levikuks. Selline keskkond suurendab riske ka kohtutes, kus lahendatakse sageli kõrge emotsionaalse pingega ja isiklikult tundlikke vaidlusi. 2025. aastal kohtute turvateenistuse poolt lahendatud intsidendid, sealhulgas kohtunike vastu suunatud ähvardused, rüselused kohtumajades, pommikahtlus ning kohtuniku vastu suunatud rünne

väljaspool kohtumaja, ilmestavad selgelt, et kohtunikud ja kohtuteenistujad puutuvad oma töös kokku mitmekesiste ja tõsiste ohtudega, mille esmaseks lahendajaks on sageli kohtukordnik.

Kohtute turvalisuse süsteemseks tugevdamiseks loodi I ja II astme kohtutes ühtne turvateenistus, mis koondas kõik senised I ja II astme kohtukordnikud ühte struktuuri, eesmärgiga parandada väljaõpet, reageerimisvõimet ja teenuse kvaliteeti.

Riigikohtus on samuti kohtukordnikud. Eelnõu **muudatused toetavad ühtse turvateenistuse toimimist, säilitades samas Riigikohtu enesekorraldusõiguse.**

Muudatused suurendavad õigusselgust, toetavad kohtute turvalisuse ühtset korraldust ning tagavad, et kohtukordniku põhiõigusi riivavad volitused on selgelt piiritletud, seadusega määratletud ja proportsionaalsed.

Uue APoS eelnõuga on abipolitseiniku õigused, sealhulgas vahetu sunni kohaldamine ning erivahendite ja relvade kasutamine, lahutamatu seotud politsei tegevuses osalemisega, politsei ülesande täitmisega ning PPA juhtimisega. Abipolitseinikule antavad õigused eeldavad astmelist staatust ning politsei poolt antud relvakandmise õigust. Selline regulatsioon ei ole kohaldatav kohtukordnikule, kelle ülesanded ei ole seotud politsei operatiiv- ega järelevalvetgevusega ning kelle suhtes ei teosta PPA teenistuslikku juhtimist ega vastutust. Lisaks on uues APoS eelnõus laiendatud abipolitseinikule lubatud erivahendite ja relvade loetelu. Abipolitseinikule võib seaduse kohaselt väljastada muu hulgas tulirelva, pneumorelva, sõiduki sundpeatamise vahendeid, tehnilisi tõkkeid ning eriotstarbelisi valgus- ja heliseadeldisi. Nimetatud relvad ja erivahendid on ette nähtud politsei avaliku korra tagamise, liiklusjärelvalve, objektiivse ja muude politsei taktikaliste ülesannete täitmiseks ning ei ole vajalikud ega sobivad kohtukordniku ülesannete täitmiseks.

Abipolitseiniku seadusele viitamise säilitamine looks seetõttu õigusliku aluse selliste õiguste ja vahendite potentsiaalseks kohaldamiseks kohtukordniku suhtes, mis ei ole kooskõlas tema tööülesannete iseloomu ega proportsionaalsuse põhimõttega. Eeltoodust tulenevalt **on jäetud viide abipolitseiniku seadusele välja.**

Õigusselguse ning vastutuse selge jaotuse tagamiseks on põhjendatud sätestada kohtukordniku õigused vahetult korrakaitse seaduse alusel, võimaldades täpselt ja läbipaistvalt määratleda kohtukordniku poolt kasutatavad jõu- ja korrakaitsemeetmed vastavalt tema tegelikele tööülesannetele. Sellest tulenevalt **on kehtivad KorS-i meetmed üle vaadatud tervikuna ning piiritletud vastavalt vajadusele.**

Eelnõuga **jäetakse välja viide KorS §-le 38 (alkoholijooke kontrollimine ja tuvastamine kohapeal)**, kuna praktikas pole kohtukordnikul sellist võimekust ja joobe tuvastamine ei oma kohtupidamise seisukohast tõendlikku väärtust. Indikaatorvahendi soetamine, hooldamine, taatlemine jms ei ole kohtutel otstarbekas. Lisaks vajaks indikaatorvahendi kasutamine eraldi koolitust. Joobetunnuste korral saab kohtukordnik teavitada kohtunikku, kes otsustab isiku istungile lubamise või muu menetluskorralduse

Eelnõuga täiendatakse KS-i §-ga 126¹, milles **sätestatakse kohtukordniku õigused ja kohustused**, lähtudes KorS-i riikliku järelevalve erimeetmetest ning kohtukordniku töö tegelikust sisust kohtuhoone turvalisuse tagamisel.

Eelnõu kohaselt jäävad kohtukordnikul järgmised õigused:

- **teha ettekirjutus ja kohaldada haldussunnivahendit** (KorS § 28): Kohtukordnik võib panna avaliku korra eest vastutavale isikule ettekirjutusega ohu tõrjumise või korrarikkumise kõrvaldamise kohustuse. See on vajalik kohtus korra tagamiseks. Võimaldab kohtukordnikul anda korraldusi ja hoiatada haldussunnivahendite kohaldamise eest. Näiteks olukorras kus toimub kohtuistungil kohtupidamise häirimine, menetlusosapoolte konflikti algfaas. Õigus on olemas ka kehtivas kohtute seaduses.

- **küsitleda isikuid ja nõude dokumente** (KorS § 30): Kohtukordnik võib isiku peatada ja teda küsitleda ning nõuda dokumentide esitamist. See võimaldab hankida operatiivset teavet ohu ennetamiseks või tõrjumiseks. Kohtuhoonetes on see esmane meede isiku kavatsuste ja viibimise õigustatuse kontrollimiseks. Õigus on olemas ka kehtivas kohtute seaduses.

• **tuvastada isikusamasust** (KorS § 32): Kohtukordnik võib tuvastada isikusamasuse kehtiva isikut tõendava dokumendi alusel. Õigus on olemas ka kehtivas kohtute seaduses.

• **töödelda isikuandmeid jälgimisseadmestiku kasutamise**ga (KorS § 34): Võimaldab kasutada videojälgimist kohtuhoonetes. Kohtukordnik võib kasutada jälgimisseadmestikku (videovalvet). Kõikides kohtuhoonetes ja väliperimeetris on olemas kaamerad. Kohtuistungite jälgimine läbi kaamerate on kohtukordniku üks töökohustusi. Õigus on olemas ka kehtivas seaduses pärast 2016 toimunud kohtute seaduse muudatusi.

Eelnõuga **täpsustakse, millise aluse esinemisel on kohtukordnikul õigus isikut kinni pidada**. Kehtiv KS-i viitab tervele paragrahvile, kuid praktikas ei kohaldu kogu paragrahvi lõiked kohtukordniku tegevusele. Eelnõuga täpsustatakse, et kohtukordnik võib isiku kinni pidada, et ära hoida vahetult eelseisva kuriteo toimepanemine; tõrjuda vahetut ohtu isiku elu või kehalist puutumatust ähvardava vahetu ohu tõrjumiseks või tagamaks kohtu kehtestatud lähenemiskeeld.

Lisaks **täpsustatakse** eelnõuga KorS-i § 47 **turvakontrolli läbiviimise nõudeid**.

Eelnõuga **antakse kohtukordnikule õigus läbi viia isiku läbivaatus** KorS § 48 alusel, kuid keelatud on läbi vaata isiku keha ja kehaõõnsusi.

Eelnõuga **antakse õigus läbi vaadata** KorS § 49 alusel **vallasasju**.

Eelnõu täiendatakse KS §-ga 126², millega **reguleeritakse kohtukordnikule väljastatavad erivahendid** (käerauad, sidumisvahendid) **ja relvad** (gaasipihusti, kummi- või teleskoopnui).

Kehtestatakse volitusnorm kohtukordnikele erivahendi ja relva väljastamise ja tagastamise ning relva kandmise korra ja väljaõppe nõuete kehtestamiseks. Käesoleval ajal puudub kehtiv rakendusakt, mistõttu on eelnõule lisatud rakendusakti kavand.

Lisame eelnõu digikonteineris ka manusesse.

Ootame kohtute võimalikku tagasisidet 6. märtsiks 2026.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Karl-Erik Ansmann
nõunik

Lisa: abipolitseiniku seaduse eelnõu.

Lisaadressaadid:
Harju Maakohus
Tartu Maakohus
Viru Maakohus
Pärnu Maakohus
Tallinna Ringkonnakohus
Tartu Ringkonnakohus
Tallinna Halduskohus
Tartu Halduskohus

Karl-Erik Ansmann 58877900
Karl-Erik.Ansmann@justdigi.ee